

Kohtute haldamise nõukoja seisukohad õigusemõistmise tagamiseks jätkuva pandeemia olukorras

Vastu võetud kohtute haldamise nõukoja 02.02.2021–05.02.2021 kirjalikul istungil

1. Õigusemõistmine peab korraldama toimima ka pandeemia jätkumise olukorras.

Kohtuistungil korraldamise ja selle pidamise üksikasjade otsustamisel on asja läbivaatav kohtukoosseis vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele sõltumatu ja lähtub menetluslike otsuste langetamisel üksnes seadusest, kuulates menetlusosaliste soovil ära nende seisukohad, kuidas kaitsta kohtuistungil pandeemia tingimustes asjaosaliste tervist.

Võimaluse korral tuleks saaliistungile eelistada kirjalikke menetlusi ja videoistungeid. Samas ei ole õige ära jätta või lükata edasi ka isikute füüsilist kohalolekut nõudvaid ja asja õigeks lahendamiseks vajalikke istungeid vm menetlustoiminguid, sest pandeemia lõpuaeg ei ole prognoositav ning kohtutel on kohustus kohtu ette toodud õigusvaidlused mõistliku aja jooksul lahendada. Tagada tuleb isikute põhiõiguste järgimine, mh kaitseõigus kriminaalasjades. Samuti tuleb tagada tervisekaitseõuete järgimine kohtuistungitel, mh korraldada istungid piisavalt suurtes ventileeritud saalides, hajutada saalis viibivad isikud, kanda maske, rajada saalidesse klaasvaheseinad, võimalusel mitte pidada päevapikkuseid istungeid ja teha piisavalt vaheaegu.

Kohtul on õigus eemaldada saalist isikuid selle ületäitvuse korral, tagades kohtuistungil jälgitavuse teisest kohtusaalist, keelduda ilmselgete haigustunnustega isikut kohtusaali lubamast ning eemaldada kohtusaalist ilmselgete haigustunnustega isik. Haiguskahtluse korral võib kohus enne menetlusega jätkamist nõuda isikult negatiivse koroonatesti või vaktsineerimise tõendamist.

2. Eriti suurte menetlusosaliste arvuga pikaajalise kestusega kohtuasjades (eelkõige kriminaalasjade üldmenetlused) on vaatamata kõigi olemasolevate ettevaatusabinõude tarvitusele võtmisele ometigi risk, et kellegi haigestumise tõttu võib menetlus edasi lükkuda või seiskuda määramata ajaks ja kaasa tuua ka menetluse venimise üle mõistliku aja. Riskide vähendamiseks tuleks tarvitusele võtta täiendavaid meetmeid:

- korraldada paljude menetlusosalistega istungeid vajadusel ka väljaspool kohtumaja või ehitada kohtumajades ruumid ümber selliselt, et nendes oleks võimalik mahukaid istungeid paindlikumalt läbi viia (nt kohtusaalide ühendamise liigutatavate vaheseintega), leides selleks vajalikud vahendid;
- toetada kohtute digivõimekuse edasist arendamist, mh tagades istungisaalidesse piisavas koguses virtuaalistungite läbiviimiseks vajalikke videokonverentsiseadmeid;
- täpsustada kriminaalmenetluse seadustikus regulatsiooni virtuaal- ja hübriidistungite korraldamiseks, samuti minna kiiresti edasi kriminaalmenetlust lihtsustava ja tõhustava kriminaalmenetluse revisjoni seaduseelnõuga;
- võimalikult kiiresti vaktsineerida vähemasti mahukate kriminaalasjade üldmenetlusi istuvad ja menetlusosalistega vahetult pikaajaliselt kokkupuutuvad kohtunikud, istungisekretärid ja tõlgid kui ka sellistes menetlustes tihti osalevad professionaalsed menetlusosalised (prokurörid ja advokaadid).